

Betænkning

over forslag til lov om folkebiblioteker m. v.

(Afgivet af udvalget den 22. april 1964).

Udvalget har afholdt 9 møder og herunder haft samråd med ministeren for kulturelle anliggender. Udvalget har modtaget skriftlige eller mundtlige henvendelser fra Foreningen Bymæssige Kommuner, Dansk Forfatterforenings gruppe af skønlitterære forfattere, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark, Den danske Købstadsforening, Københavns Amts Biblioteksforening og Københavns magistrat.

Efter udvalgsbehandlingen ønsker et flertal (udvalget med undtagelse af Weikop) at fremkomme med følgende bemærkninger:

Under hensyn til, at det efter forslaget vil blive hovedreglen, at folkebiblioteker er kommunale, mener flertallet, at bestemmelserne i så vid udstrækning som muligt bør bringes i overensstemmelse med de almindelige regler for styrelsen af kommunale institutioner. Hertil sigter bl. a. ændringsforslagene nr. 2) og 8). Det kan ikke anses for nødvendigt, at vedtægten for et kommunalt folkebibliotek godkendes af biblioteksdirektøren, medens en sådan godkendelse vil være nødvendig, for så vidt angår de selvejende biblioteker, der bliver tilbage, jfr. ændringsforslag nr. 4).

Spørgsmålet om udlån af audiovisuelt materiale gennem bibliotekerne har været drøftet, og ministeren har tilkendegivet, at anskaffelsen af gramfonplader må begrænses til biblioteker med en vis udbygning af bogbestanden, samt at udlån af apparatur (filmsapparater, båndoptagere o. lign.) kun kan ske til foreninger og dermed ligestillede.

Med hensyn til centralbiblioteksområdernes størrelse finder flertallet det i betragtning af de eksisterende centralbiblioteksområder og uvisheden angående en kommende amtskommunal inddeling mindre hensigtsmæssigt at kræve en omlægning, så centralbiblioteksområderne kommer til at svare til de nuværende amter. Derimod vil en vis nedskæring af centralbibliotekernes antal være påkrævet, idet nogle af de

eksisterende centralbiblioteker ikke har en sådan størrelse, at de kan opfylde deres funktion på forsvarlig måde. Hertil sigter ændringsforslag nr. 7).

Centralbiblioteket for Københavns amt i Gentofte ville, såfremt dets centralbibliotekstilskud skulle beregnes efter lovforslagets almindelige regler, blive væsentlig mindre (ca. 147.000 kr.) end det beløb, der i henhold til den nugældende lov er til rådighed (i 1964-65 ca. 250.000 kr.). Under hensyn til, at oplandsarbejdets omfang i Københavns amt vil være aftagende i takt med de pågældende kommuners vækst, kan det ikke med rimelighed forventes, at Gentofte centralbibliotek skulle have andel i den almindelige forhøjelse af centraltilskuddet, men det bør dog sikres, at biblioteket ikke udsættes for en pludselig nedgang i indtægter. En eventuel regulering af centralbibliotekstilskuddets størrelse vil bedst kunne ske over amtstilskuddet i forbindelse med centralbibliotekets årlige forhandling med amtet om oplandsarbejdets omfang. Til gennemførelse af en sådan ordning sigter ændringsforslag nr. 13).

Københavns kommunebiblioteker spiller en vigtig rolle i den interurbane lånevirk-somhed, skønt kommunen ikke omfattes af centralbiblioteksordningen. Bogbestanden er adskillige gange større end noget andet folkebiblioteks og rummer adskillige værker, som ikke findes noget andet sted i landet, men som liberalt stilles til rådighed for andre biblioteker. Denne virksomhed vil antagelig stige stærkt i de kommende år, ikke mindst efter etableringen af et nærmere samarbejde mellem de storkøbenhavnske folkebiblioteker, og der stilles derfor forslag om, at der ydes et særligt statstilskud på (pristalsreguleret) 100.000 kr. årlig til denne lånevirk-somhed, jfr. ændringsforslag nr. 14).

Skolebibliotekernes forhold har været indgående drøftet i udvalget, idet man vel er helt indforstået med at søge tilvejebragt en større selvstændighed for disse biblioteker,

men på den anden side ønsker at bevare det snævrere mulige samarbejde mellem skole og bibliotek. I erkendelse af, at det næppe vil være muligt at etablere skolebiblioteker ved alle skoler inden 5 år, jfr. ændringsforslag nr. 15), anser flertallet det dog for afgørende, at der overalt arbejdes henimod en sådan etablering. Flertallet er af den opfattelse, at såfremt lokale forhold gør det ønskeligt, kan kommunen bestemme, at bøger til fritidslæsning alene skal findes på folkebibliotekets børneafdeling, jfr. ændringsforslag nr. 16), men under alle omstændigheder må der sikres lærerne mulighed for at vejlede børnene med hensyn til deres fritidslæsning.

Som en forenkling har man fundet det rigtigst, at nærmere bestemmelser om det enkelte skolebibliotek optages i kommunens almindelige skoleplan, jfr. ændringsforslag nr. 17), og at det klart fastslås, at skolebiblioteksudvalget nedsættes af skolekommissionen efter forhandling med folkebibliotekets ledelse (biblioteksudvalget) og virker rådgivende både for skole- og biblioteksmyndighederne, jfr. ændringsforslag nr. 18).

Budgetmæssig selvstændighed for skolebibliotekerne vil indtil videre ikke være praktisk gennemførlig i det overvejende antal kommuner på grund af vanskeligheder ved at udskille skolebiblioteker fra de eksisterende folke- og børnebiblioteker. Ministeren har derfor givet tilsagn om, at det i tiden, indtil loven skal revideres, overlades til kommunerne selv inden for lovens rammer at afgøre, hvordan budgetforslaget for skolebibliotekerne skal behandles. Der bør i denne overgangsperiode optages forhandlinger om generelle retningslinjer for den fremtidige budgetbehandling, sådan at disse retningslinjer kan foreligge ved lovrevisionen.

Som følge af bestemmelsen i § 12, stk. 1, må skolebibliotekarere og ledende skolebibliotekarere tjenstligt henhøre under det kommunale skolevæsen. Den i Københavns kommune gældende særordning med hensyn til den ledende skolebibliotekar (skolebiblioteksinspektøren) bør derfor ændres i overensstemmelse hermed. Det synes rimeligt, at der i loven gives mulighed for, at skolebiblioteksinspektøren i Københavns kommune kan hellige ledelsen af skolebibliotekerne i kommunen sin fulde arbejds-

kraft, således at han ikke som ledende skolebibliotekarere i folkeskolen uden for København også skal undervise og være skolebibliotekar ved en af kommunens skoler. En tilsvarende ordning kan i øvrigt være ønskelig i andre store kommuner — eventuelt dog således, at der tillægges den pågældende et begrænset antal undervisningstimer — og stillingen som ledende skolebibliotekar bør i sådanne tilfælde normeres med lønning som skoleinspektør (efter folkeskolens 6. lønningsklasse). I andre større kommuner vil der være mulighed for efter den ved skoletilsynslovens § 26, stk. 3, tilvejebragte ordning at normere den ledende skolebibliotekar som skolebibliotekskonsulent med lønning som viceinspektør. Til gennemførelse af disse muligheder sigter ændringsforslag nr. 19) og 20).

Da der ikke for skolebiblioteker skal oprettes noget råd med repræsentation for de kommunale organisationer svarende til biblioteksrådet for folkebibliotekerne, bør det udtrykkelig fremgå af loven, at undervisningsministeren skal forhandle med de kommunale organisationer, før han fastsætter nærmere regler for skolebibliotekerne, jfr. ændringsforslag nr. 21).

Rigsbibliotekaren har hidtil været medlem af biblioteksrådet, men da der nu er oprettet et særligt samarbejdsudvalg mellem de videnskabelige biblioteker og folkebibliotekerne, vil alle fælles anliggender blive behandlet der, og der er ingen grund til at opretholde rigsbibliotekarens medlemskab af biblioteksrådet. Repræsentanten for Søfartens Bibliotek foreslås slettet efter henstilling fra bibliotekets bestyrelse, jfr. ændringsforslag nr. 23), 24) og 25).

Et *flertal* (udvalgets medlemmer undtagen Weikop) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (Weikop) kan ikke medvirke til gennemførelse af visse af såvel de i lovforslaget indeholdte bestemmelser som de af ministeren for kulturelle anliggender stillede ændringsforslag, ligesom mindretallet ej heller har kunnet tiltræde nærværende betænkningens formulering.

Mindretallet vil nærmere redegøre for sin stilling ved lovforslagets anden behandling.

Ændringsforslag.

Af *ministeren for kulturelle anliggender*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Weikop):

Til § 2.

1) Stk. 3 affattes således:

„*Stk. 3.* Hvor virkeområdets størrelse og karakter gør det nødvendigt, bør det tilstræbes, at biblioteket opretter filialer.“

Til § 3.

2) Stk. 1 affattes således:

„*Stk. 1.* Enhver kommune er forpligtet til enten alene eller i fællesskab med andre kommuner at opretholde et folkebibliotek med afdelinger for såvel børn som voksne. Hvor der er indgået fuldstændigt skoleforbund mellem 2 eller flere kommuner, bør det tilstræbes, at disse i forening driver et folkebibliotek. Ledelsen af et kommunalt folkebibliotek henlægges til et kommunalbestyrelsen nedsat udvalg. I Københavns kommune varetages ledelsen dog af magistraten.“

3) I stk. 3, 1. punktum, ændres ordene „en sjettedel“ til: „en tiendedel“.

Til § 4.

4) Stk. 1 affattes således:

„*Stk. 1.* For hvert kommunalt folkebibliotek udfærdiger kommunalbestyrelsen en vedtægt, der skal indeholde oplysninger om bibliotekets virkeområde og styrelse samt for biblioteker med heltidsbeskæftiget personale bestemmelser om personalemøder og bogvalgets organisation, jfr. § 14, stk. 2. For hvert selvejende bibliotek udfærdiges en vedtægt med tilsvarende indhold samt med oplysning om bibliotekets ejendomsforhold. De selvejende bibliotekers vedtægter skal godkendes af vedkommende kommunalbestyrelse og af biblioteksdirektøren.“

Til § 6.

5) I stk. 2 ændres tallet „4.000“ til: „5.000“.

Til § 7.

6) I stk. 1 ændres ordene „efter forhandling med biblioteksdirektøren“ til: „efter indhentet udtalelse fra biblioteksdirektøren“.

44 Udvalgenes betænkninger m. m.

Til § 8.

7) Paragraffen affattes således:

„§ 8. Ministeren for kulturelle anliggender afgør efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet, hvilke biblioteker der efter denne lovs ikrafttræden kan godkendes som centralbiblioteker. Ved afgørelsen vil der være at tage hensyn til, at centralbiblioteksområdet får en passende størrelse, og at centralbiblioteket med hensyn til lokaler, bogbestand og personale er af en sådan standard, at den særlige centralbiblioteksopgave kan løses på forsvarlig måde.“

Til § 10.

8) Stk. 1 affattes således:

„*Stk. 1.* For kommunale centralbibliotekers vedkommende tiltrædes det i § 3, stk. 1, omhandlede udvalg, når udvalget behandler sager, der har betydning for den biblioteksmæssige betjening af områdets kommuner, af en repræsentant for hvert af de tilskudspligtige amtsråd, udpeget af samme. Såfremt et centralbibliotek opretholdes som selvejende, jfr. § 3, stk. 3, tiltrædes bestyrelsen på tilsvarende måde af repræsentanter for det eller de tilskudspligtige amtsråd.“

9) Efter sidste linje i stk. 2 tilføjes: „Såfremt centralbibliotekets virksomhed berører mere end et amt, kan det i § 3, stk. 1, omhandlede udvalg bestemme, at der i kontaktudvalget skal være mere end én amtsrådsrepræsentant og mere end én amtskolekonsulent.“

Til § 11.

10) I stk. 1, 8. linje, indføres efter „amtsrådet“: „(amtsrådene)“.

11) I stk. 1, 23. linje, indføres efter „amt“: „(amter)“.

12) I stk. 1, 28. linje, indføres efter „amtsrådet“: „(amtsrådene)“.

13) Stk. 2 affattes således:

„*Stk. 2.* Det særlige tilskud til centralbiblioteket for Københavns amt fastsættes dog af amtsrådet til et efter centralbiblioteksvirksomhedens omfang passende beløb, som ikke må være lavere end det for finans-

året 1964-65 budgetterede centraltilskud og amtstilskud. Heraf udreder staten halvdelen, dog højst 125.000 kr., og amtet resten.“

14) Som nyt stk. 4 tilføjes:

„Stk. 4. Som støtte til Københavns kommunebibliotekers udlån til andre biblioteker ydes et årligt statstilskud på 100.000 kr., forhøjet eller nedsat med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving ud over 100 i det i henhold til lov nr. 83 af 16. marts 1963 beregnede reguleringspristal.“

Til § 12.

15) I stk. 1 ændres ordene „skal der inden 1. april 1969 være oprettet“ til: „bør det tilstræbes, at der inden 1. april 1969 oprettes“.

16) I stk. 2 tilføjes efter „benyttelse“: „Kommunalbestyrelsen afgør, om udlån af fritidslæsning skal kunne ske gennem skolebiblioteket eller alene gennem folkebibliotekets børneafdeling“.

Til § 13.

17) Paragraffen affattes således:

„§ 13. I skoleplanen optages der bestemmelser om de enkelte skolebibliotekers ordning og virkeområde, herunder om samarbejdet med det stedlige folkebibliotek.“

Til § 14.

18) Stk. 1 affattes således:

„Stk. 1. Skolekommissionen — i København skoledirektionen — nedsætter efter forhandling med folkebibliotekets ledelse et skolebiblioteksudvalg, der er rådgivende for skole- og biblioteksmyndighederne i spørgsmål vedrørende kommunens skolebiblioteker.“

19) I stk. 3 udgår sidste punktum.

20) Som nyt stk. 4 tilføjes:

„Stk. 4. I kommuner med flere skoler kan en af skolebibliotekarerne virke som ledende skolebibliotekar og efter kommunalbestyrelsens indstilling normeres som skolebibliotekskonsulent, jfr. skoletilsynslovens § 26, stk. 3. Ved Københavns kommunale skolevæsen ansættes en skolebiblioteksinspektør, der uden at være skolebibliotekar fører tilsyn med kommunens skolebiblioteker. For andre kommuner med et skolevæsen af betydelig størrelse kan undervisningsministeren godkende en tilsvarende ordning. Stillingen som ledende skolebibliotekar (skolebibliotekskonsulent) normeres i så fald med lønning efter folkeskolens 6. lønningsklasse.“

Til § 17.

21) Paragraffen affattes således:

„§ 17. Nærmere regler om skolebibliotekernes, herunder de i § 16 omhandlede fælleskommunale samlingers, indretning og virksomhed fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med de kommunale organisationer og, for så vidt angår regler om samarbejde med folkebibliotekerne, efter forhandling med ministeren for kulturelle anliggender.“

Til § 19.

22) I 7. linje ændres „støtte“ til: „vederlag“.

Til § 21.

I stk. 1 foretages følgende ændringer:

23) I 3. linje ændres „18“ til: „16“.

24) I 4. linje slettes ordet „rigsbibliotekaren“.

25) I sidste linje slettes ordene „1 repræsentant for Søfartens Bibliotek“.

26) Til stk. 4 føjes følgende sætning: „De af biblioteksdirektøren i henhold til §§ 2, stk. 2, 3, stk. 2, og 6, stk. 3, truffne afgørelser kan indbringes for biblioteksrådet.“

Lysholt Hansen.

Albertsen.

Kaj Andresen.

Hougaard.

Aage Knudsen,
formand.

Bjørn Krogh.

H. Larsen (Bjerre),
næstformand.

Kaj Rasmussen.

Kirkegaard.

Østergaard.

N. Chr. Christensen.

Finn Poulsen.

Jacob Sørensen.

Gertie Wandel.

Poul Thomsen.

Weikop.

O. Mathiasen.